

🌀 Gerundi

aütoro Juha Metsäkallas · publikigita 2020-07-08

”Elämä ei kaikin ajoin ole helppoa Rooman legioonalaisille, jotka asuvat Akvariumin, Cideriumin, Laudanumin ja Gerundiumin eiku... Periferiumin linnoitetuissa leireissä.”

Olen parikin kertaa törmännyt sekä Duolingossa että Stack Exchangessa keskusteluun, jossa englanninkieliset ihmettelevät, miten gerundi ilmaistaan esperantoksi.

Kerrataanpa, mikä koko gerundi on. Gerundi on erillinen verbimuoto, jonka merkitys vaihtelee kielestä toiseen.

🌀🌀 Gerundium

Latinassa nimellä *gerundium* kutsutaan substantivoitua infinitiiviä. Tällainen muoto on myös ainakin saksassa ja englannissa. Esim. verbistä *tanzen*, tanssia, voidaan muodostaa substantiivi **das Tanzen**, tanssiminen; englanniksi *to dance* vast. **dancing**.

Suomessa on kaksi MINEN-päätteistä sanamuotoa, joista ylivoimaisesti yleisempi on verbistä johdettu substantiivi¹.

- Tanssiminen (← tanssia) on hyvä harrastus.
- Ihminen kaipaa tekemistä (← tehdä).

Esperantossa tähän riittää infinitiivi.

- *Mi ŝatas danci* : Pidän tanssimisesta

☪☪ Partisiippi

Wikipedian mukaan ainakin espanjassa (es), ranskassa (fr), saksassa (de) ja englannissa (en) on verbimuoto, joka ilmaisee jatkuvaa, parhaillaan tekeillä olevaa tai keskeneräistä tekemistä. Usein muotoa käytetään ilmaisuihin, joissa pääverbin subjekti tekee samanaikaisesti jotakin muuta. Näin on esimerkiksi pohjoissaamassa (se).

- (es) *El hombre está hablando con el niño* : Mies (parhaillaan) puhuu/on puhumassa pojan kanssa.
- (fr) *En lisant Wikipedia j'ai perdu la notion du temps* : Lukiessani Wikipediaa kadotin ajan tajun.
- (de) *Ich suche einen tanzenden Frosch* : Etsin tanssivaa sammakkoa.
- (en) *Are you watching tele?* : Katsotko telkkua?
- (se) *Loddi lávllui girddedettiin* : Lintu lauloi lentäessään.

Esperantoksi tällainen merkitys ilmaistaa partisiipilla.

- *Mi serĉas dancantan ranon* : Etsin tanssivaa sammakkoa.

Teoriassa jos on aivan välttämätöntä korostaa korostaa parhaillaan tapahtuvaa tekemistä, voi esperantossa muodostaa liittomuotoisen verbin.

- *Ĉu vi vere estas spektanta televidon, kvankam estas tiel bona vetero?* : Ihanko oikeesti tuljotat telkkua, vaikka ulkona on niin kaunis sää?

Käytännössä yksinkertaiset muodot riittävät tällöinkin.

- *Ĉu vi vere spektas televidon...?*

Huomaa, että tilanteesta riippuu, mikä on sopivin ilmaisu suomeksi: VA-partisiippi ("tanssiva"), (temporaalinen) lauseenvastike ("lentäessään") vai ihan indikaatiivi lisäsanoin höystettynä ("ihanko oikeesti toljotat").

☪☪ Substantivoidut verbit

Kolmannen tähän aihepiiriin liittyvän ryhmän muodostavat substantivoidut verbit, jotka ovat kenties vaikeimmin hahmotettavissa. Kyse on siis verbeistä johdetuista substantiiveista.

- (es) *pagar* → *la paga* : maksaa → maksu
- (fr) (nom déverbal) *marcher* → *marche* : marssia → marssi
- (de) *Unter einer Drehung versteht man in der Geometrie...* : Geometriassa rotaatio eli kierto on... (*drehen* → *die Drehung*, kiertää → kiertäminen, kierto)
- (en) *Loud shouting makes me angry* : Äänekäs huutaminen ärsyttää minua.

Suomeksi nämä substantivoidut verbit voivat näyttää ihan tavallisilta substantiiveilta (maksu, marssi, kierto), jolloin niiden hahmottaminen verbeistä johdetuiksi on usein vaikeaa eikä edes tiedä, pidetäänkö niitä sellaisina suomessa. En minä tiedä, mikä on kantamuoto ja mikä johdannainen: maksaa → maksu vai maksu → maksaa. Joka tapauksessa toinen vaihtoehto on

em. MINEN-muoto, esim. maksaminen, marssiminen ja kiertäminen.

Esperanto puolestaan hyödyntää pitkäkestoisuutta osoittavaa päätettä *-ad/*, josta muodostettu substantiivi *-ado* sisältää juuri tuon verbistä muodostetun substantiivin idean.

- *marŝi* → *marŝado* : marssia → marssiminen
- *krii* → *kriado* : huutaa → huutaminen

☞ Mikä olikaan ongelma?

Johtuuko koulujärjestelmistä vai mistä, mutta monella englanninkielisellä menevät nuo kolme yllämainitsemaani kategorialla sekaisin. Tai ei tuo kai ole mikään ihme, kun Englanti käyttää päätettä *-ing* kaikissa tapauksissa. Lukuisilla sivustoilla lisäksi puhutaan vain gerundista kaikkien kolmen yhteydessä, kun pitäisi käyttää termejä *gerund*, *present participle* ja *deverbal noun*.

Tähän artikkeliin innoitti Stack Exchangessa esitetty kysymys *Does Esperanto have gerunds?*

-
1. Toinenhan on harvinainen **MINEN-infinitiivi**, joka teoriassa taipuu kaikissa sijamuodoissa, mutta silloin harvoin kun esiintyy on käytännössä joko nominatiivissa tai partitiivissa.

La origina artikolo estas publikigita 2020-07-08 en la retejo **Finna bablejo** kun rubriko **Gerundi**. Ĉi tiu PDF-versio estas kreita 2020-07-09. Vidu ankaŭ la aliajn afiŝojn de tipo **artikolo**.